

Anders Hagfeldt: Tal vid doktorspromotion 2022

Talare

Anders Hagfeldt
Rector magnificus vid Uppsala
universitet

Datum

18 maj 2022

Plats

Uppsala

- 1 Fru Ärkebiskop
- Herr Landshövding
- Företrädare i rektorsämbetet
- Doctores juvenes
- 5 Ärade festförsamling

Här i huset i teologiska fakultetens rum hänger ett porträtt av en man som ligger till sängs. Mannens namn var Samuel Ödman. I fyrtioårsåldern drabbades han av feberfrossa så svår att han tog det säkra före det osäkra och gick till sängs.

- 10 Rädd för att dö skyddade han sig från faror i sitt sovrum. Där låg han sedan tryggt under sina filter och bolster, uppallad med kuddar. Ödman översatte böcker och reseskildringar, skrev om andra länder och om andras resor och äventyr från den säng som han 37 år senare fortfarande låg i när han lämnade jordelivet.

- 15 Professor Samuel Ödman visste antagligen en hel del om världen, men bara det som kom till honom, filtererat och fragmenterat.

- 20 Vi är mer som Samuel Ödman än vi tror. Vår förståelse av världen är baserad på vad vi läser och på den information som erbjuds oss i de bubblor vi befinner oss i. Sverige är ett bra land på det sättet att vi har bra media och stora friheter, men icke desto mindre är vår världsbild styrd och begränsad. Glöm aldrig det, kära nyblivna doktorer, kära åhörare.

- 25 Att vara en del av Uppsala universitet, att vara en vetenskapens förespråkare och representant handlar om att erbjuda perspektiv. Att kunna något på djupet, men också att veta var det hör hemma i helheten.

Pars pro toto heter det. Del för helheten. Den vetenskapliga principen i det lilla

gäller för det stora. Samma sätt att förhålla sig till fakta gäller i alla brännvidder – såväl när det gäller småsaker som till exempel akut eller grav accent, som när universums oändlighet studeras.

35 Idag när vi samlas här för att fira er blir dessa perspektiv tydliga. Var och en av er har fokuserat all sin energi under flera år på ett specifikt avgränsat område, ett problem eller en frågeställning. Er kunskap spänner från Smak för hållbar mat, via de lokala eliterna på Elfenbenskusten, till bildhantering och maskininlärning till klimatförändringarnas påverkan på fiskbeståndet för att inte nämna maktens
40 tal och talens makt, antibiotikaresistens och hushållet hos Linné. Ni har klarat er, genomfört det ni föresatt er. Otroligt imponerande! Och se dig om. Se på dina bänkggrannar här idag. De är precis lika fokuserade som du. Lika specialiserade och spränglärdade inom sitt expertområde. Kom också ihåg att det här är en av två promotioner som vi genomför nu i maj.

45 Totalt promoverar vi tvåhundrasextioåtta (132+128) unga doktorer nu i vår. Om vi antar att ni i genomsnitt lagt – vi drar till med – fyra år och 107 dagar av ert liv på att doktorera betyder det 1116 och ett tredjedels år av fokuserat vetenskapligt arbete. Läger vi dessutom till våra kära 84 jubeldoktorer och
50 räknar på samma sätt kommer vi till 1477 år. Hoppsan – en bekant siffra. Jag kan inte svara för hur ni känner, men jag tycker att perspektiven svindlar.

Den samlade kunskapen borde kunna flytta berg och sätta tillbaka dem igen. Tänk vad ni kan tillsammans! Universitet betyder sammanslutning av lärare och
55 studenter. Det är sammanslutningen som gör oss till ett universitet. Det är att vi gör det ihop som ger styrkan. Vars och ens kunskap läggs till de andras och därigenom skapas den bättre värld som vi strävar emot. Sådan är tanken och här i Uppsala har det fungerat i snart 550 år. Visst kan man få svindel.

60 Men i allt det här tänker jag också att det finns en stor potential som inte nyttjas. Jag tror att vi behöver mer av varandra. Som de akademiker vi är har vi definierat och strukturerat även detta. Vi kallar det mångvetenskap och tvärvetenskap med undergrupper som Interdisciplinär tvärvetenskap och Multidisciplinär tvärvetenskap. Ofta konstaterar vi dessutom transdisciplinära
65 teorier. Ordning och reda, men alla begreppen handlar till syvende och sist om hur olika discipliner kan mötas och berika varandra, hur vi inom olika delar av det vetenskapliga LEGO:t kan sammanfoga våra bitar med varandras. Ibland kan jag tänka att det är märkligt att tvärvetenskapen inte är en självklarhet för

70 alla. Ju fler LEGO-bitar desto roligare, tänker jag och funderar över varför det kan vara så svårt att blanda de olika modellerna med varandra.

I mitt forskarliv har jag arbetat med solceller, med verkningsgrad och energiförluster. Nu finns det ett enormt intresse för det jag arbetat med, men
75 under lång tid var det mest prat om potential. För att skapa det framgångsrika konceptet behövde vi förstå – förutom de fysiska och kemiska aspekterna – politiken, samhällsutvecklingen, klimatfrågorna, gruvindustrin, innovationsfrågor – listan är lång. Vi behövde andras expertis. För ingen av oss lever i ett vakuum. Ingen här kan säga att det där utanför arbetsrummet eller
80 labbet inte spelar roll.

Jag har inte varit med i era studier. Inte suttit tillsammans med er under den tid ni färdigställt era avhandlingsarbeten, men jag minns från min egen tid att det var lite av en bubbla jag befann mig i och att jag inte riktigt förstod det förrän
85 jag var klar. Nu är ni klara. Ni har framtiden i era händer. Jag hoppas att var och en av er kommer att nyttja den väl. Att just du kära doctor juvenis når framgång och blir lycklig i din fortsatta gärning. Jag hoppas också att du hittar plats för din expertis i det stora sammanhanget där du kan bidra med ditt perspektiv och tillsammans med andra föra vetenskapens talan i utvecklingen av vårt samhälle
90 och vår värld.

Med dessa ord vill jag, å Uppsala universitets vägnar och av hela mitt hjärta lyckönska er alla.

95 DIXI

Källa

<div>Manuskript hämtat från uu.se (2025-05-23)</div>

100

Taggar

2020-tal, 2022, Man, Rektors tal

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/anders-hagfeldt-tal-vid-doktorspromotion-2022>

105